

Stockholm, tryckt hos P. Palmquists Aktiebolag. 1905.

N:o 1.

Pasatis-manon 1905.

Wuostas jakke.

Läffamus Samita påta akti manon pasatis-mano räjest fitta wuoratjis-mano radjai.
Fört nummerin lä 16 piele. Hadde: 50 öre jakke äntast. Äwtå nummera hadde lä 10 öre.

Aiteklantai.

Tän aiteki lanta tu alla waris kum,
Tän tjappa, tän awost tiewas ätnam!
Män ätsaw tu, fapmokis ruodnis mietsi kum,
Tu almew, tu jaurit, tu änoit.

Tu namma li allak, tu fapmo wil ai.
Tu kudne fitt alme radjai kulloi.
Män tietaw, att nån tat kalka sjaddat ai.
Män sitaw wiesot, japmet ietjat lunne.

(Paulotuwwa kå "Du gamla, du fria, du fjällhöga nord".)

Kånakis Oskar 2.

Tanne mi wuoinep ietjame kånakaja Oskara kåwåw. Änap ta kålmåläft-kålmå ja ke lä sän tärjotam Swerjen ja tan aike sinne lä sän anfitam åbbå Swerje almoka kiereswuotaw. Sän lä ai rattjam taşa, wai lului karvetet räktasaw kaikaita ja ierittatit juokke arretimmew almatja fridjawuota (luowaswuota) ja wuorpe åutäft ja pukket åbbå lantaw ratalatjwuotai ja jaaskwuotai. Ja sän lä likkaftam tan sinne. Kåinne ifkenis sän manna mia lantan, matta sän wuoinet sjattoit tat ratalatjwuotast. Ätnam lä parkatum, juokkelakan fabrikah (tuodjohim-täpeh) läh tsieggitum karvetadtjt waljes parkow, mietseh läh puorep fätjo wuolen. Juokke harrai lä su tärjotimme aiken stuorra iethaituwvam sjaddam kaikahtj puorren.

Kånakis Oskar lä mannam witaſit kåppatjaka ietjas lantan ja amas lantain. Manatines lä sän kuosjom mädde amas åivit ja kånakasait ja lä ådtjom tuostot stuorra kutnetimmew sjäst. Ja tah amas fuolkeh läh åutoham tav åiws kånakasaw Swerje tjappa lantaſt. Walla tah älläh åutoham kuoros wal su ålmalatj muotow, ainat wil änaput su stuorra lärtokwuotaw. Sän lä lärtokammus kaikaift kånakasajt åbbå wäraltin. Sän hålla mädde amas fielait. Mi mattep tantieti årrot stuorra awon mia kånakaja tieti, fitti lä nautietos åbbå wäralta pirra.

Walla sän lä änamust iethetum kaikaift, kåppatjaka allakasajt ja wuoilekasaift mia lantan su puorrewuota ja kiereswuota tieti ietjas almoki. Tärt kuttik ådtjo sunji åutäipiedjat ietjas mårrahit ja sän walta ietjas åutäi nietalatja asjew ja wigga akev wieffetit ja pukket tav puorre näkkämi.

Mädde sierra pale lä sän ietjas flåttan Stockholmian ådtjom tuostot kutnetimmew ietjas almokift. Läke tuhanah ja waſt läke tuhanah, stuorraakah ja unnakattjah, häjoh ja pântah läh aktan mannam su flåttai puorastattatjat su awo-tjuorwomina ja laulomina. Ja sän lä tjuodtjom ietjas almoka kaſkan te kå iethetum attje ietjas manai kaſkan ja kanjal-tjalmi ja waimolatj jienaina lä sän wakotam wuoilettjaitis Tjupmela palloi ja åwtâmielakwuotai, kiereswuotai aiteklantai ja puorre tapita. I aktat, kuttii lä ådtjom årrot mangen taſkar pali, mateh wajaltattet su kånkafatj paſoi famow.

Tjupmel padjis mia iethetum kånakasaw kukkan wiesjot!

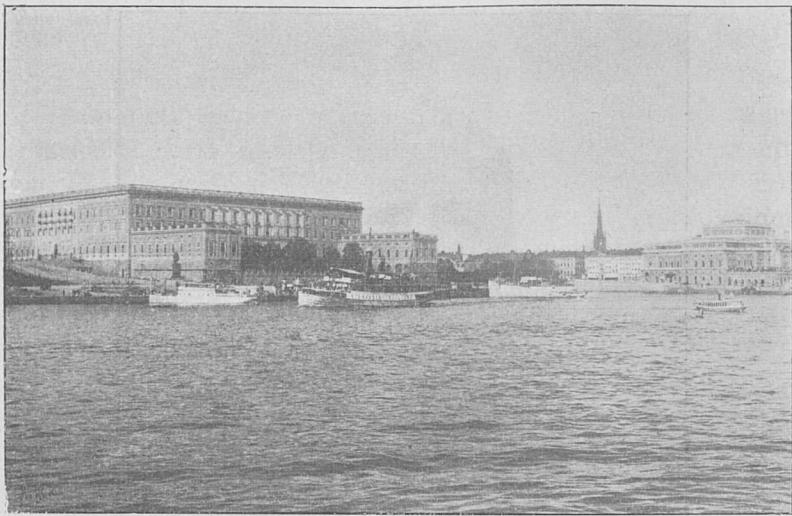

Kånačkis Oskar 2.

Kånačkassai.

Te laulop swänskalattjah tal
Åwtmielalattjat wuolew taw,
Maw tuosto kånačkis!
Måń årow sunji jačkofis.
Su kruno läkis fapmokis!
Ja sunji tårwow, jačow kač'
Mi piedjap färten ač'.

(Pauloturuwa få "Ur svenska hjärtans djup en gång".)

Stockholma slätta.

Stockholma slätta lä tsiieggitum tan ūadjai, kānne ūuorra käino Upplanta ja Södermanlanta ūuoramus ja ūaddelamus tafoi kaškan manna. Tälen tsiieggijin ja pajas-anetin Upplanta ja Södermanlanta wiesjatah kuolte råwe tan ūuollo, man nanne slätta tjuodtjo, ja Mälar-jaure ärjatj ja nuortatj katte kaškan. Niwe tålotj aikest lä tan ūuollo nanne årrom nanoštum stata. Ulta ūuoramus ūansjaist li jurra tan ūajen, kānne talle slätta lä tsiieggitum. Tat ūuoroi aikest aikai, ja huotnahah tsiieggituwin taşa nubbe nuppe mangel.

1200-låko kaška-rajest tat li ūwänksalatj kānākašai häima; sian ledjin tan aiken mädde slätta sierra lantatafoi ūinne. 1400-låko kietje rajest wiesjon kānākašah kükkep aikit Stockholma slätta ūinne, ja Vaşa-kānākašah Erik 14 ja ainašammust Johan 3 takaika ätnakit ūuoretadtjut ja tjabbotadtjut tav åpmē slättaw.

Drottning Kristina aiken ledjin slätta ūinne ätna åpmasap ja nuorap huotnahah, mai kaškan tjuottjoi aktta tårna, man namma li Kålmå Kruso. Åå hällih Stockholma tålotj slätta pirra, te prufojih ai kättjot tav Kålmåns Kruson tan tårna nama milste. Wallatah tålotj huotnahah ūaddin aikest aikai neurepun, ja kā Šwerje li ūaddam ūuorra-fapmon Europan, man äiwestatai amas kānākašai

jattakah pātin, te mierretin, atte kānākašai kalkai tsieggituwwat wiežo, mi matalului wuojetit rīka futnew ja famow. Tālotj slätta-huotnahah kaifeturwin tan tieti wuolos nubbe nuppe mangel, mangel kā tāllā li wahakattam sīaw drottñik Kristina aiken, ja te tsieggijin sīa sadjai årvtaw stuorra ja hiewes palathaw. Kā kānākis Karl 11 jami jaken 1697, te puollai tāllā ja peisti tav, mi li åtāfist tsieggitum. De si talaka alkin tsieggit åtā, wil stuorap ja hiewep slättaw. Tsieggim-härra li Nikodemus Tessin. Ja sān takai Swerje åiwestataq taffar kānklatj wiejow, atte äh kalle åiwestatah wäralta sūne mateh wuojetit jäbtalakašattjaw. Alkon si tsieggijin wieka happelit, walla parko kanoki sāmes jake mangel, tan tieti atte lanta tarpahi ietjas pietnikit taita stuorra ja futnelatj, walla mangeput nāu wuorpetis tārvoita, mait Karl 12 ani danfkalattjai, polskalattjai ja karjeli kum. Autos lä ajatallat, atte tauk änamus äze kānklatj slättaft Stockholm lä tsieggitum taffar aiken, kā Swerje li stuoramis wata sūne. Kā Karl 12 li jayman, te alkin wāst parkat Tessina atnoma milte, tutti talle li wuoras ja famoturuwwam ålmai, walla sītai wuoinet ietjas wiesjoma stuorra-parkow ållaſin, åutål kā jami. Jaken 1754 li slätta rüta, ja krunoprins Adolf Fredrik jätti talle tan sīha ietjas nuorra akaina. Ja tan aike rajest läh kaikah Swerje kānākašah wiesjom tan slätta sūne.

Ålko-rikai almatjah, kutilh pātih Stockholm, åutohjh tav kānklatj slättaw, mi lä tuon åpme stata-suollo nanne Mälara tjatje ja Saltes sāwa kaſkan. Ja tat i läh autos. Jutte tjappet sadje i läh ietja kānklatj slätta. Saltes sāwa wuosti lä lulotj pielle slättaft, ja tan piele åutän lä slätta kartan, maw Logårdenin kāttjoh, kānne läh alla, suokis muorah ja ruotna rase-kietteh. Tanne pārra kānākis Oskar taiwai kieje pale ietjas itietis-šwar-falkaw. Slätta kaſto lä alwas stuorra sjaljo, maja mādde tujan almatjah sāmma pale mattih tjåkanit. Tan sjaljo tuoken jala alotj pielen läh tah äjeh slättaft, kānne kānākaſa kattarah wiesjoh.

Slätta lä nāu stuoraf, atte åbbā unnep stata wieſatah matalulun wiesjot tan sūne, ja tanne läh mādde tjuote wintekah. Trappa-huotnahi sūne, mah läh nāu stuoraf kā mādde kirko, kaunojih tjappa kāwāh marmorijt ja kuopparijt ja stuorra, hiewes-lakai mālitum kāwāh takan.

Tanne wiežo talle Swerje pāres kānākis ja änamusah ju mattoft. Tan mannam kiesen tuostoi sān tanne awoina ietjas

adjowa, prins Gustaf Adolfs, nuorra märjew, prinjessa Margareta Englanstaſt, kuttii hämē pale kalka haddat Sverje drottnikin.

Färt ailekin, få räffälvis känäkaja ja ju kåte åutåst lätätuwia mia kirkoj finne, mannih mia ussjolmajah Stockholma slättai. Ja få mi sawatip wuorpew känäkaja kåtai, sawatip mi wuorpew äbbå ietjame ietsetum aiteklantai. Jutte Stockholma slättä lä märka ja sinetakka taja, atte kalkah swänkalatiyah kullojih akti, läh aktä almoč, kåbbatjaka likkolatj aiken ja få palvah, mah pahas wuorpina aitih, tjåkanih Sverje almen.

Petrusa Ijiepsjeswuota ja wiekeseswuota pirra,

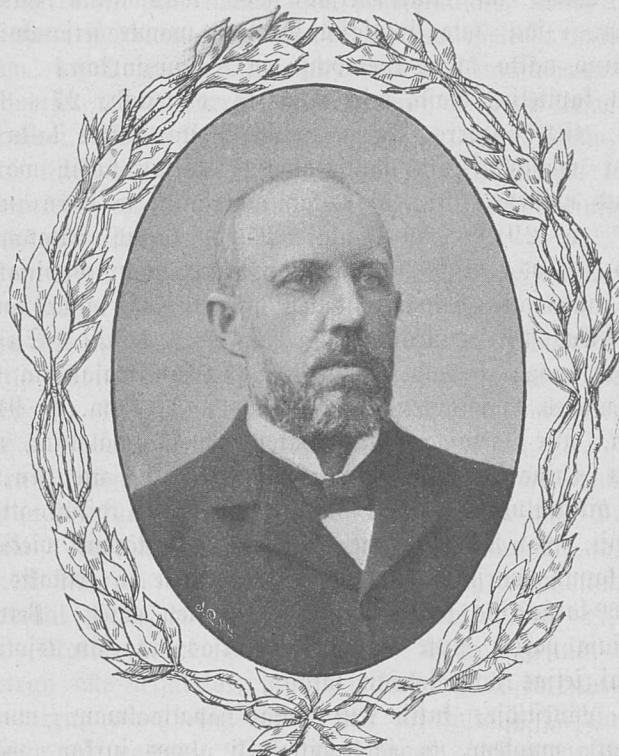
tjaletum Prinsa Bernadotteſt.

Ja få Petrus li wuollelin ijalon, te pâti muttem pajemus prästa tärnoiſt. Ja få sån wuoni Petrusaw piktalimme, te kätjai sån ju nala ja jaulai: Tän ledjih ai Jesuſina Naharetist. Walla sån hiti ja jaulai: Iw mân tieteh, iwe mân tadjateh, maw tän jaulah. Ja sån manai ålkos ålkop ijalojoi. Ja wuontha-åres tjuojai. Ja få tärvo wuoni ju, te sån waſt alkj jaulat taita, kutilh paltan tjuodtjon: Tat lä aktä ſiaſt. De sån waſt hiti. Ja mangelattja jaulin waſt tah, kutilh tanne tjuodtjon, Petruſi: Wittajt läh tän aktä ſiaſt, jutte tän läh ai Galilealatj ja tu kiella kullo näute. Walla sån alkj karrotit ietjas ja wuornot: Iw mân tåptäh tav almatjaw, kän pirra ti hållapettit. Ja wuontha-åres tjuojai nuppatis. De muitai Petrus tav pakow, maw Jesuſ li sunji jaulam: Ålutål få wuontha-åres lä kuolte pale tjuodjam, te tän kalkah kalmå pale hitet mu. Ja sån tjieroi.

Mark. 14: 66—72.

Ietjame täfstan mi läkkäp tan pirra, kåktes Petrus, kuttii li aktä Härra Jesuſa lakamus åpatisälmaift, få sån li wantartimme tan ätnama nanne, katjai, ja katjai tjeknalit, taina få sån hiti ietjas Härraw, käm sån tauk ietſi. Mi mattep tadjatit, kåktes mia ſieloi waſjolatj awotalai, ja mattep ai taſte kuorrat, maffar räitoit sån pruko, wai sån lului Supmela manait kattjami puktet. Sadnan "mian i läh tärro wara ja åttje wuosti, ainat härrauotai wuosti,

fapmokiswiotai wuosti, wäralta tärjotidji wuosti tan sjeunjeta finne, pahašwiota wuoingalatj famoi wuosti" (Ef. 6: 12). Ja kā taşa pāta "almatj-pallo, mi piutem-kielaw ålkos piedja" (Sal. Ålw. 29: 25), te mi tadjetip, atte mi tarpahip wiekew tai kaikai wuosti, wai siello i kalkah watai pātet. Mīa wiekke lä tan finne, atte mi jaſkep

Prinsa Bernadotte.

Jupmeli, nāu kā ai tjuodtjo tan sāmma wärjan Salomona Ålivatis-pakoin: "Dat, futti tärwostalla Härra nala, sān lä warjalum".

"Kuoros wal Jupmel lä mu pakte ja mu wiekke; sān lä mu jaſkoļwiota, iw kalkah kåmpesit" (Pj. 62: 7).

1. Man tieti Petrus ittji tjuottjoh nannoſit tan pawte nanne.

Juo läw mān wuofetam, atte almatj-pallo li lākamus wiekke Petruja kattjami, walla mān jaſaw, atte tat wiekke, mi taffa, atte kristafis i warjaluwah, tairvamuſta kauno tan finne ai, kāftes sān

tämät Härra wuoſti tan aiken, mi lä ſu kattjama åutål. Tan tieti mi kalkap fättjat, kältes Petrus tämäti, åutål kā sän nâu ſielteſlaſai fatjai. Wieketis tal Tüpmeſ, wai tah lulun mattet tuoſtot åpatuſait taſte, kutil läh waljim tjuowwot Jeſuſaw ja kutil hadnan ſawatih, wai ſi lulun mattet teunahit ſu ja täptäſtit ſu naſnaw. Walla tat, kutt ietjas åbbå wiesſomina hita ietjas Låneſtidiſew, i sän tate ſuptjaſiſt läratjah mawke ietjataw kā atte hitema kääno näkka karra tjierromin ja waimo-ſurkon.

Tan kapitelin, maſte mia täkſta lä valtetum, 27—31 wärſai ſinne, tietet Härra Jeſuſ åpatiſålmaita, kältes kalka haddat ſiaina, kā waſjolatj lata ſoutha-älöw: "Kaikah kalkih wärranit". De Petrus waſtet: "Jus ai kaikah wärranih, te mân iw kalkah wärranit" (v. 29). Sän jaula: Marjo kaikah ietjatah, walla iw mân. Iw ientſik, ila ätnakaw läw mân wuoinam tuſte, Härram, nâu atte mân iw mateh hitet tu. Ð almo tat mateh haddat. Likus Petrus uräkta hållam nâu? Ð ientſik. Su ſtuorra kierewuota naggi ſu nâu jaulat. Walla sän wajaltatta ſik, atte "i aktak wiejeh mawke ietjas famo tjata" (1 Sam. 2: 9). Sän wajaltatta, atte Jeſuſa wakotis-paſoh äh läh hålatum, wai sän lului tait ietjas lutte häikätit taſkar hålaina, atte sän, jus ai jaſmem nittalului, "i luluh ſu hitet" (v. 31), ainat atte Jeſuſ hålla ſunji, wai sän lului naggit ſu ietjas laſapui, wiekſewuota adjaka laſapui, warjalimme lanja ſiſa. Danne lä kristakis wiekſes, jutte tan lanja ſiſa i kuttik waſjolatj mateh pätet. Petrus ittji kuhah Jeſuſa paſoit, jutte kuoros wal ietjas nala sän uſjoti. Sän tårwoſtalai ietjas nala ja sän fatjai.

Kå Låneſtidiſe, kutt ietſi ietjas åpatiſålma, wuoini ſu wuoingalatj wuokew, te sän wittast li alwoſ ſurkon; walla tan pättan, kā sän ietjas karraſammus kiertami manai, te sän ſik walti ſämma Petruſaw ietjas luſa. Wuoi, man ſtuorra kierewuota! Marjo tat kalkai haddat Petruſi wiekken. Sän ja tah kuokte ietja åpatiſålma ådjhon nâu fullat paſoit, mah idtjin fulloh kuoros wal tan päddäi, ainat kristakasai åbbå wiesſom-aikai, peiweſt päivai, pättast päddäi: "Kåtſit ja råkkälit" (v. 38)! Tarpeſ lä kåtſet waſjolattja ja ſu latama wuoſti, walla ai kåtſet, wai kalka fullat tårroſlaitijidje kåtſomit ja ſu unnenius wuoſetimmit, nâu kā lä tjaletum: "Kattijit (kiettjut mährähina) mia täptäſtimme apostelaw ja pajemus präſtar, Jeſuſ Kristuſaw!" (Ebr. 3: 1). Tarpeſ lä råkkälit, råkkälit alo ja råkkälit jako ſinne. De jakko nanoſtuwa,

kå almatj muita, atte taw, maw Jesuš takai Petruši, taw sån taffka tunji ja munji: "Måñ län räffkalam tu åutåst, wai tu jaffko i luluñ tåžjen sjaddat" (Luk. 22: 32).

Te wasjolatj-fuowwa patti Jesuša wuosti, kå sån tjuottjoi ja ani ietjas pirra tait kallekatj åpatišalmaitis. Petrus, kuttii akew li kisjok parkami, sitai talaka latat wasjolattjaw, walla kå Jesuš li ju kättjom swiertew hjæket täppäi, te sån tjielkaſit tadjati, atte talle i lam katjalwis tårroma pirra, ainat tan pirra, atte sån kalkai tjuodtjot ietjas Härra åutåñ, te sån ai kuoti ietjas Mästaraw ja patari. Walla fiereswuota naggi ju ruoptot Jesuša mangai, walla sån tjuowoi ju "kufken" (v. 54). Ja mangel kå sån li pajemus prästa wieſo sja pätam, te sån "tjåkkiti Jesuša wasjolattjai kaſkai" (Luk. 22: 55).

Måñ usjotaw, atte mi, kuttih talle läp Jesuša åpatišalmah, läp tan Petruša lakatjah. Mian lä ätna tieto, walla sapmo lä watne, ja jus mi te tjuowwop Härraw, walla tjuowwop ju näu kufken, atte mi äp mateh tjielkaſit wuoinet ju, läkus te åutos, atte mi lappet ju ietjami tjalmi åutåst ja atte mi näu kieppislakai tjadjanip?

Petruša sädje li ma pajemus prästa wieſon, walla i tan lieggijidje tålä kuoran, ainat tuonne tan stuorra rate åutåñ Jesuša paltan, wai sån tanne kalkai tjielkaſit wittanaſtet tan pirra, maw sån li kaunam Jesuša lumne, ja atte sån li wuoinam, kälte Jesuš "manai pirra ja takai puorew ja tiwoi kaikait" (Alp. Park. 10: 38). Kaika lului kalle sjaddam Härra Jesuši aktalafai, walla Petruši ållo ietjalafai, ja mi, kristakah, äp tarpaheh katjatit näkkama pirra, ainat tan pirra, atte mi kultalip Jesušaw. Ja Jesuša jatto lä nanos: "Tat, kuttii massa häffas mu tieti, sån kalka kaunat taw" (Matt. 16: 25). Tat jatto kullo Petruši, tat kullo tunji ja munji. Man tjappał lului årrom wuoinet Petrušaw täppe padjen tuopmo-ſalan keuraslakai tjuodtjomin Jesuša pielen, walla ailes thalok i hålah ålles almatji pirra, ainat hålla almatji pirra näu kå si läh kaika ſia sjiepsjeſwuota ja mättoi kum, ja tan tieti mi ådtjop tietet, atte Petrus hiti ietjas Härraw, kåw sån sitai teunahit, ja taw sån wil takai sâmes tärno åton. Alton sån sitta päsjet taina, atte sån jaula: "iw måñ tieteh" (v. 68), walla pärkal alot ju suoima, ietjas harjanimme milte, tasa kå sån mangemuſta alka karrotit ietjas ja wuornot: "Iw måñ täptäh taw almatjaw" (v. 71).

Kå tân falkah täptästít Jesušaw, te takah taw ållast; aleh jaulah kuoros wal, atte tân sitah alket ietja wiesjomaw jala atte tân läh pâtam puorep ussjolmasjai, ja atte tat jala tuot i läh räkta, ainat täptästeh tjielkaṣit, atte tân talle läh lärram täbtät Jesušaw ja atte sän lä sjaddam tu känäkaṣan ja atte tân tan tieti ih taṣt mateh wiesṣot nâu få åutål wäralta finne.

2. Petruša tjuottjaltattema pirra.

Wuontja-åres tjuojai, ja "Härra järfti ja fätjai Petruša nala" (Luk. 22: 61). Tat lä tat jämma Härra, kuttii "i sfamoheh kättjot miaw wiesjan" (Ebr. 2: 11), ja su fätjästäm lä nuokeš, wai åpatisälmai falka pätet riewtes käinoi, jutte Petrus li riewtes käino nanne, få sän "muitai taw pakow, maw Jesuš li jaulam" (Mark. 14: 72), ja få sän "manai åskos ja tjieroi armeslakai" (Luk. 22: 62). Petrus åttjoi antafis-luoitemaw, ålles antafis-luoitemaw, mi wuoino juo ängela sarnomiſt: "Jaulit su åpatis-ålmaita ja Petruſi" (Mark. 16: 7), jutte tan sarnoma finne Petruša namma päggaluwwa, ja wuoino taſte, maw Jesuš hälai ſuina Tiberiaſa mära katten, jutte tanne åttjoi tat mäddofis åpa-tisälmai taw ſtuorra witnow: "Piepmah mu lippait! Kattih mu sautſait!" (Joh. 21: 15, 16). Taina ålles antafis-luoitemina tjuowwo ai ålles tjuottjaltatem. Äp mi tarpaheh, äpke mateh kuoktaſtallat tan nala, jutte mia Jupmel lä tat, kuttii antafis Luoita, ja sän takka akev ållasit taw, maw sän takka.

Petruša tjuottjaltatem li nâu ålles, atte jurra sän tan wuoſtas piniſtakan åttjoi årrot Härra räito, man pakto almatjtäkeh puwtetuwin kadoſipmai. Dat ſjiepsjes Petrus lä, mangel få sän li karwotum taina wuoinganaſoina, kuttii i läh "häjes-wuota wuoinganis, ainat famo ja kiereswuota ja pakatuſa wuoinganis" (2 Tim. 1: 7), sjaddam wiekſes räiton Härra kietan, ja Aposteli Parkoi nähjat kapitelin mi wuoinep jämma Petrušaw ſtuorra rate åutân, feuraslaſkai tjuodtjomin ietjas Härra pielen, ja nanos lä su täptästäm: "Jus lä räkta Jupmela åutân kultalit tian änaput få Jupmelaw, tan pirra ti ådjhopettit tuobmit; jutte mäi än mateh ſjawot årrot tan pirra, maw mäi län wuo-nam ja fullam". Sän ittji mateh ſjawot årrot, sän wierti täptästít Jesušaw. Salok paſo lä tat "wieriſt"! Wuorpalatj lä Petrus!

Kieres läkke, jus tän läh Jupmela manna ja jus tu åtå wiesjom lä sjiepsjes, jus tune i läh jaloswuota heitet wäraltaw ja täptästít ietjat Härraw, te ajatalah, atte i läh nuokes täptästít ietjat sjiepsjeshuotaw ja ietjat almatj-palow. Takkari täptästimmest pâta ma tarpes antakis-luoitem ja rafe ai unna pâttaiji, walla taw famow, maw tän tarpahah, wai tän pätte peiwi luluh puoreput tjuowrot Härraw, taw tän åttjoh kuoros val kâ tän tuostoh ietj Jesuaw ja su ailes Wuinganaham. Jus mi kalkap walxit, sittapkus mi årrot Petrusa lakačah pinistaka åutål wai tan peiwe mangel, te lä sadnan aike walxit. Tat käino, mi manna witniki aktan Härraina ja takkar wiesjomi, maw Petrus wiesjoi, mangel kâ sän li tuostom famow Jupmelist, tat manna taiwai wuollanimme tjata ja akew kättjalsimmi tjata, mait Härra padja pâtet. Talloin lä tarpes, wieljam, åbbam, atte mi anetip ietjame su paltau, kuttii "wadda tan sillonni famow ja famotipmai stuorra wiekkes-wuotaw. Tah, kuttih wuortih Härraw, ådtjoh åtå famow, si pajas wuolkih sâjî kum nâu kâ kâfemah, si wiekih, walla äh waipah, si mannih, walla äh siloh" (Ej. 40: 29, 31).

"Rapah ietjat njalmew ållaſt, te man jätaw taw teutet" (Pj. 81: 11), nâu jaula Härra, tu Jupmel.

Swerje ja Wuotua.

1814 jafe rajeſt läpa Swerje ja Wuotua årrom attitum kuominisika åwtå kânakaşa wuolen. Tan aike sünne läpa taſ rikah niktis ålkoltis rafew ja sunno almok lä åutanam ratatiwuota ja wuorpe kautoi.

Tat wuorpe lä tauk muttin nähsajam kaskalatj ritoiſt, mah änamusat läh pâtam wuonaki paloſt, atte si tan aktitimme tieti lulun amas almokisti anetuowwat Swerje wuolleladtjan. Taiwai lä Swerje padjam wuonakit ådtjot sia jätota milte, taina kâ rito-åmeh ålläh wuoinom årrot nâu stuorra arwoſt. Man watalatjah tah rito-åmeh tauk läh årrom ja kâlte pâsto-jurtaſah läh årrom pahah Wuona pielef, wuoino taste, atte wuonakah juope wil läh tsiieggi fäſtnikit Swerje raje wuosti. Tan jafe alkon li murkeſtim tai rikai kaskan wieka stuorak. Wuonakah idtjin jätah te kâ

autål pätet Stockholmai kilpaitallat lädjaläff masjoktuotan, te kā tjuoikamin ja nāu wil, ja si kartin kaika siebrewuotaw swänskälattjai kum. Dah ratatallamah aktitimme pirra, mah jåmes aikew ledjin anetum läbbak lantai tårjotidji kaškan, häkkat láptetuwin.

Wai kalkin tjielkasit wuojetit ietjaşa ietjalatjwuotaw swänskälattjai kautoi, littotin wuonakah, atte kalkin mierretit allasjä sierra konjulit amas lantain, tat lä taffar wuotnalatj ammatälmait, kuth kalkin tjuodtjot kuoros wal wuonaki pielen, ja wieketit wuotnalatj åsesälmait amas lantain.

Autål ledjin tai aktitum känäkisrikai konjulah wieketam káp-patjaka swänskälattjait ja wuonakit. Swerje ittji sitah nietetit taşa, atte wuonakah kalkin atnet ietjaşa konjulit amas rikain, taina kā wuoinoi wataladtjan swänskälatj åsesälmaita ja mia mäkkitä älkorikain. Täste sjattai tat åpme ållo wataladtjan, ja wuoinoi, te kā Swerje ja Wuona aktitim i luluh mattet kulkew aimon årrot.

Känäkis, kuth aihai wataw täste, atte Wuona lului ådtjot sierra konjulit, natoi puorren-walitet Wuona riksдaga (stuorra-tigge, storting) mierretimmew tan pirra.

De tjuodtjalafti Wuona stuorra-tigge känäkasa wuosti ja tieteti, atte sän i taft kalkam årrot Wuona känäkasan. Tat sjattai fiettit peiwen juni manon tan jake.

Känäkis Oskar, kuth ittji sitah, atte tårro kalkai sjaddat wiesja-rikai kaškan, puorti tav ašjew ietjas swänskälatj almoka autål, mi riksдagan juni mano fietjen mierreti, atte jus åtajist waljutum stuorra-tigge jala Wuona almok ietj omröstninga pakto * li tietetam, atte tat sitai heitet åromist aktitum Wuonaina, te kalkin swänskälattjah ratotallat tan pirra wuonaki kum.

Mangel kā Wuona almok stuorra åwtämielakwuotaina li tietetam sitotis, atte aktitim jala uniona kalkai tjuouktiuwwat, anoi Wuona stuorra-tigge, atte Swerje tårjotidjeh kalkin aktan sjaina parkat, wai tat sjratim lului sjaddat.

* Omröstning jala röstim sjadda, kā tah, kuth kalkih mierretit juota, tietetih ietjaşa sitotaw tan pakti, atte si waftetih "ja" jala "i" fatjalwassai tan pirra, juofo pikkojut jala ai taina, atte tjallih färt kuttih ietjas papperia nala ja piedjih tait papperit jåmes littai. Tan mangel waltilh tait papperit ja läkkih, falle "ja" ja falle "i" läh tjale-tum. Jus lä änap "ja" kā "i", te läh tah, kuth läh röstim, mierretam, atte kalka sjaddat fatjalwasa milste. Jus sjadda änap "i" kā "ja", te si läh mierretam, atte i kalkah sjaddat nāu. Jus omröstning jala röstim sjadda pikkojut, te äh tjaleh sitotisa papperia nala, ainat jaullih tam, ja te läkkih akti, falle almatjah waftetih "ja" ja falle almatjah waftetih "i". Matta nāu ai röstim, atte tah, kuth sittih waftetih "ja", kalkijih fietaw pajas, ja tan mangel läkkih, falle fietah läh pajas kalkitum. Jala ai mannih tah, kuth sittih "ja" waftetih, riewtes pällai ja ietjatah karo pällai.

Te tjåkanin walsitum ålmah Swerjeſt ja Vuonast Karlſtadan, wai kalkin ratetit tan pirra, kakte aktitim kalkai tjuouti- tuwwat.

Tan hiepama milte, mi tappé sjattai, mierretuwai, atte pätte ritoh kabbak lantai kaskan kalkih piejatuwwat sames tjuoltem-tigge åutai. Ain wil mierretuwai, atte tah fästnifikah, mait Vuotna mangep aift li tsiiegim Swerje raje wuostti, kalkin kalkotuwat. Taſa wil ſitaika Swerje ja Vuotna ſāpatit, atte kalkaika kuotet ſierra tjäröw kabbak piele aktitum rikai rajew åbbånaſka tårrowarjoi taſa. Tat tjärro kalkotuwwa "neutrala (ſiettos) taſon" ja tappi tårroålmah äh åttjoh tjåkanit.

Ukta ſtuorra katjalviſ, man kautoi mierretim sjattai, li tat, kakte kalkin taſtat ſami riewteswuotaina kuototit räinaitiſa kabbak pieleñ rikai rajew.

Tan kautoi mierretuwai, atte kalki pätte aiken ai kabbak rika padje-ſameh kalkih sammalakai kā talle ådtjot niſtit tait riewtes- wuotait nuppe lanta ſinne, mah läh mierretum 1751-jakatj ſāpatim- firjen. Tat laſa padje-ſami pirra, mi 1883 jake rajest atna famow kabbak rika ſinne, kalka årrot aimon wil laker jake. Tan laſa kautoi kalka tauk waſjotuwat:

1:o) Tat riewteswuota, mi lä wattetum kabbak rika ſamita, atte ſi wani ätnama iſeta jala ätnama parke läpe taſa ådtjoh åroṭit nuppen rikan ietjaſa pätjoi kum muttem tan laſa ſinne ſarnotum manoi aiken, kalka niſtituwat tåſſje wal Norrbottena ja Wäster- bottena länai ſinne Swerje rikan ja Tromſa ja Nordlanda amtai ſinne Vuona rikan;

2:o) Sameh, kuitih jättih nuppe rikai, äh åttjoh atnet faro- niſa pätjoit, mai iſetah läh häimolattjah jala bolagah (mai ſinne mäddde almatjah atnih åſew);

3:o) Swänskalatj ſameh äh åttjoh, wani ätnama iſeta jala ätnama parke nietetimme taſa, jättet Vuotnai ietjaſa äloī kum åutål 15 peiwe juni- jala pietſe-manon, jus i neures talke jala neures jätåtaſka naggih jättemi araput. Swerje atna tauk räfta- ſaw tjuoltem-tigge åutai piedjat katjalwaſaw tan pirra, jus ja man märrai matta årrot tarpas swänskalatj ſamita jättet Vuotnai åutål 15 peiwe juni-manon, waiko talke jala jätåtaſka i läh neure, ja jus tat katjalviſ piejatuwwa tjuoltem-tigge åutai, te kalka tjuoltem- tigge tuopmo tjuowotuwat; i tauk jättem käsjeſt åttjoh ſjaddat åutål 1 peiwe maj- jala mormes-manon.

Aktan tai talle namatum mierretimmina takatuwai jåpatim tan pirra ai, kåkte nuppe lanta tawwerah ja åssjäh kålkih tålwotuwwat nuppe lanta tjata ja jåpatim tai jauri ja jåkái kautoi, mah läh raje nanne.

Mangel kå kåbbak lanta walsitum ålmah ledjin taikkam tait mierretimmit, läh Swerje riksåga ja kånåkis ja Wuona stuorrtigge ja tårgotidjeh nanostam tait mierretimmit uniona jala attimme tjuoukima pirra.

Swerje ja Wuotna läpa talle, 26 peiwe rajest oktober- jala kåfko=manon, sìratam, mangel kå läpa warka tjuote jake årrom aktitum fömma kånåkaşa woolen. Wuotna kalka talle åbbåna ka ietj raddit ietjas, ietj sjietatit ietjas mäffit ja ietj warjalit ietjas rajit.

Walla waiko tat ålkoltis aktitim Swerje ja Wuona kaskan lä näkkäm, wiertipa tauk kåbbak wiesharika waimost wiggat kaskanissa warjalit åwtåmielakwuotaw ja kaskos tadjetimmew. Swänskalattjah ja wuonakah kålkih wajaltattet kalkait åpmé ritoit ja kiereswutaina njuolkit wieshakietaw nubbe nubbai, aktasatj parkoi rafe, fridjawuota ja wuorpe åutåst. De sjadda wil nannojabbo aktitim Swerje ja Wuona kaskan kå tat, maw tjaletum lakah mattin parkat, ja "Wiesh=rikai Wuorpe" sjadda alo wakotidje tjåutem=pakon Swerje ja Wuona almoski ja stuorra arpen kåbbak almoka mangeimus aktasatj puorre ja allä=mielak kånåkaşa, kuttii ienni kuoti krunow ja rikaw kå sän lului tav pakow tådjäm.

Wuonakah läh talle waljim allaåsja åtå kånåkaşsan Danmarka kånåkaşa adjowaw Karlaw, kuttii Wuona kånåkaşsan atna namaw Håkon 7.

Mihas parne.

Muttem årpes parne, kän namma li Jakob, rajatuwai ålkos jäwwa=ålman. Su iedne li pajaspiepmam su Härra palon ja wakotimmen. Sän pätä muttem skippe nala, mi manai Liverpool ja Amerika kaskan. Tan skippen li jupmelhäitanis fuolke ja si sittin naggit Jakobaw jukat winaw, walla sän natvi. Kapteina jala skippe åiwe jaulai: "Tän ih kåssjet sjattah puosses jäwwa=ålman, jus tän ih jukah. Jukah takka wite!"

Walla parne wästeti: "Jw mân mateh jukkat, kapteina, mân läw jattam, atte iw kâssek kalkah smaktot winaw".

"Wältil taw kainow ja ruoskit su", jaulai kapteina. Te tah ruoskijin su karrajsit, walla Jakob jaulai lis: "Jw, iw, iw mân jukah."

"Te kârrih åutâ-juuloi ja åroh tâppe åbbå ijaw", jaulai kapteina, "jäkätit mu tân kalkah, ja jukkat; i tat maitek parkah, maw tân läh jattam." Parne, kuttli si ieme läjesmielak ja i lam harjanam farra tâmatipmai, sfielpi, walla kârri tauk pajas aitara ja milte. Sieta pâllai tjuormi kapteina tâkko pajas, walla itti kuttli wästeteh.

"Jakob, Jakob, pâteh pan wuolos!" Jäktäk wästatis. Müttem jäwwa-âlmai kârri pajas ja aitai, atte Jakob li tjatnam ietjas kitta juuloi ja atte sän li åbbânakä jamalkuwam kâllomist. Sän kuotti su wuolos ja jäwwa-âlmah runowijin su, taşa kâ iellefati. Täste mangel teuti kapteina stuorra kuusew winaina ja jaulai: "Jukah taw!" "Kîtow aneh, walla mân iw tuostah", jaulai Jakob ja sfielpi kâllomist ja rafjeswuotaft. "Walla mân jaulaw tunji, atte tân wiertih jukkat", jaulai kapteina. "Alleh märatuwah", jaulai Jakob, "walla kâ attje jukkalâti, wiertime mi wuobtet ietjame tâpew ja atje neures wiessom tjuouki mu ietne waimow. Sän tâppi mu kietaw, kâ vällahi japmemlatjo nanne ja jaulai: "Jakob, tân tietah, makkarin jukkaliswuota lä tâkkam atjat. Jätteh ietjat ädnai su japmem-pâtâ, atte tân ih kâssek kalkah winaw jukkat." Ja mân jattiw taw. "Wuo! kapteina, sitahkus tân naggit mu tâdjettaw jattow, maw mân waddiw ietjam ädnai su-japmem-latjo nanne? Alloh taist kättjaluh, jutte mân iw mateh ikke sitah tâdjettaw."

Katnjali kum lägni kapteina parnew, kuttli vällahi sfiippe kuolpen, ja kuottti su ietjas kammari ja jaulai: "Jw mân taist sitah naggit tu, tân mihas parne. Aneteh tân taw jattow, maw tân waddih ietjat puorre ädnai, ja jus kuttli wäst kättjal naggit tu, te pâteh mu luha, mân kalkaw warjalit tu ja alo årrot tâkkar parne wänäk, kuttli näu puorakit matta jattos anetit."

Kapteina piisoi ietjas pakon; ja Jakob i läh kâssek sangartam, atte sän aneti jattos, walla i lam-kuus su kättjäsim warka akta stuora, kâ tai kâlmâ âlmai, kâi pirra mi lâp tjalokin läkkäm? Manah, jäkätit Jupmelaw, allit palah almatjist, Härre wiekket!

Räinah ja ruoutewädja=almatji pätnakah.

Lanshärра Luleju statan lä tjallam ruoutewädja=äiwita, atte sami räinah wiertijih warjaluwwat ruoutewädja=almatji pätnakist. Kå ruoutewädja Watjera ja Wuona kafkan lä ållanam ja ätna almatjah alkam wieshot tan ruoutewädja pielen, te läh sja pät-nakah alkam waiwetit sami äloit, mah läh kuotom tanne lakkosin. Muttin läh pät-nakah hadjitam äloit stalpi ja jierwai njalmai, muttin si läh tårratallam räinait, nån atte tah läh kattjam kuoblai padjel jala pátam ruoutewädja nala, kånnne tåka lä mammam sja padjel, muttin jis si läh kafkam miefit. Tan mammam fitan läh ruoutewädja=fuolke pät-nakah kåddam kuotek tjuote mieje. Kå pät-nakah taffih nån sieltes stuorra skataw, te lä sami sunte ai rautkam, atte räinah wiertijih warjaluwwat. Wuorjai mattih sameh wuojetit, kái pät-nakah läh taklam tav skataw, ja tan tieti si ölläh mattam ädtjot mawke mawšow-ke räinai ja miefi åutäst. Lanshärра tjalla talle, atte sän i wuwineh ietja ratew, kå atte ruoute-wädja=äiweh karrasit puorkoh ietjaşa fuolkew Watjera ja Wuona kafkan atnemist pät-nakit. Tåiwop, atte nån kalka sjaddat ai.

Läkkamus Samita

älkos=wattetuwwa futta pale färtan talwen ja kalka ånekislaikai tietetit tav, mi lä sjaddam mia aitek-lantan ja ietja sajin. Taşa wil tat kalka hållat Samen=ätnama mäkti pirra, kälte sameh wies-oh ja kälte sja wiesjom ja parko lului mattet puoremuslaikai åutanit. Tat awisa sitta ai hållat Jupmela patow ja suphästtit tålotj almatji pirra ja ietja åmi pirra, mait lä aukse läkkat.

Tuostotuwwis tat mia awisa puorre wiljoina ja puktis tat årvärfärtasatjwuotanis puoristjijuunjatushaw ja awow Samen=ätnama kätita ja tåpita.

Älkos-wadde.